

Biosfärområde Kristianstads

Vattenrike

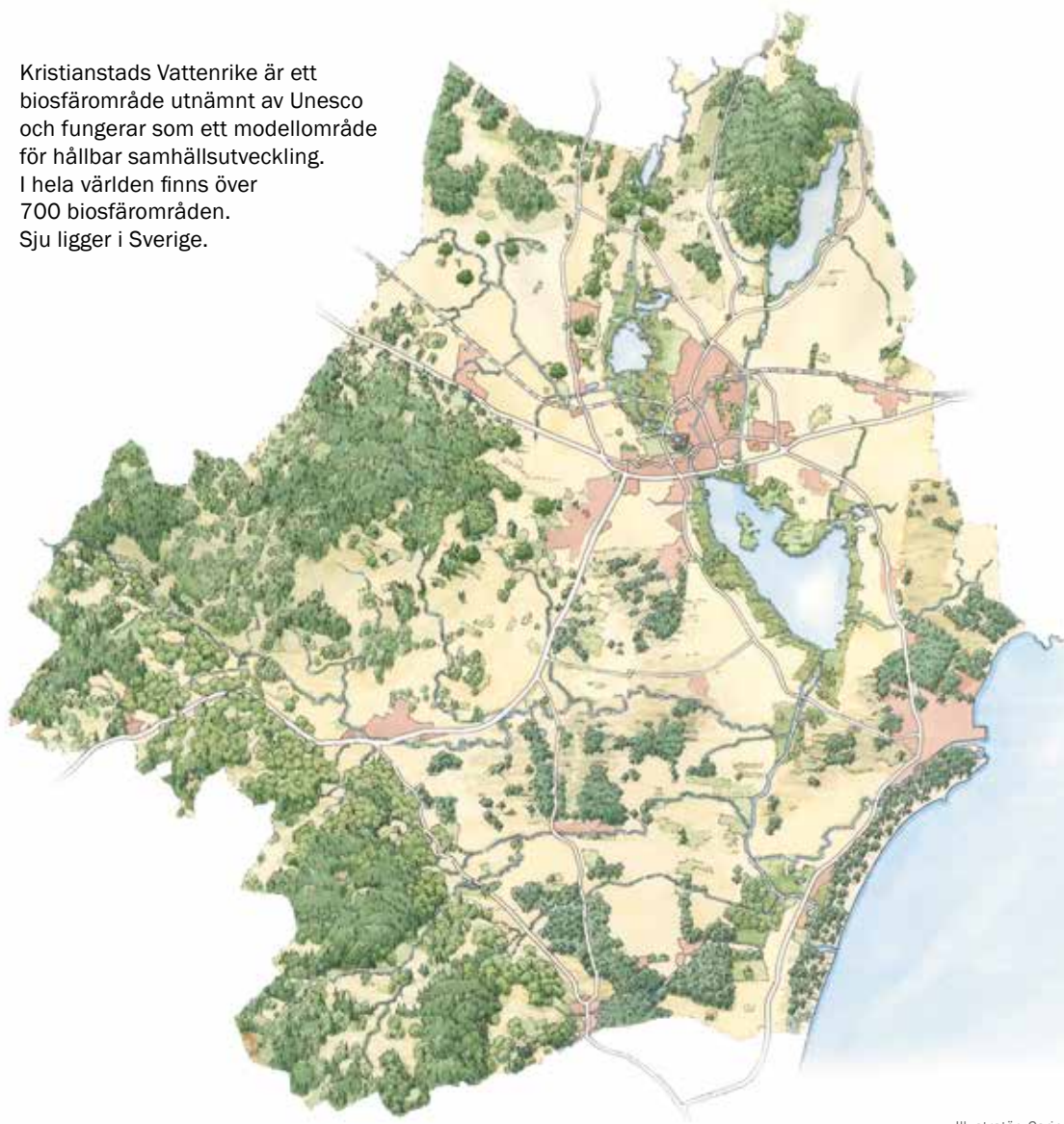
Verksamhetsberättelse 2022

Foto: Johan Hammar

Vattenriket®

Kristianstads Vattenrike är ett biosfärområde utnämnt av Unesco och fungerar som ett modellområde för hållbar samhällsutveckling. I hela världen finns över 700 biosfärområden. Sju ligger i Sverige.

Illustrator: Carina Lindkvist Naturcentrum AB

Biosfärområde Kristianstads Vattenrike

Biosfärområde Kristianstads Vattenrike omfattar två tredjedelar av Kristianstads kommun. Här finns nästan alla svenska naturtyper i ett landskap som präglats av människan genom tiderna.

Den mäktiga Helge å flyter genom landskapet och fångar upp små vattendrag från åsarna och slätten. Vid Kristianstad buktar den ut i Araslövssjön och Hammarsjön innan den når Hanöbukten. Ån kantas av våtmarker och strandängar. Men Vattenriket är inte bara vått, här finns också lummiga ädellövskogar och torra sandiga odlingsmarker.

Den omväxlande naturen ger många

olika miljöer för djur och växter att leva i. Vattenriket är ovanligt artrikt och en riktig hot spot för hotade arter. Området täcker mindre än två promille av Sveriges yta, men här lever hela 20 procent av landets hotade arter!

Kristianstads kommun har åtagit sig att Vattenriket ska vara ett modellområde för hållbar utveckling - ett biosfärområde. Målet är ett ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbart samhälle. För att nå dit behövs kunskap om landskapet och naturen. En viktig del i arbetet är att ta fram och sprida kunskap. Vi inventerar, ger ut rapporter, samarbetar med forskare, håller konferenser och tar emot 100 000 besökare om året på naturum Vattenriket.

Tillsammans med föreningar, företag och markägare tas hållbara lösningar fram för att både bevara och nyttja landskapets värden. Vi anlägger våtmarker och rör om i

sanden. Många arter och välfungerande ekosystem gör att vi klarar klimatförändringar och andra utmaningar bättre.

Genom att göra det lättare att uppleva naturen får vi fler med på tåget. Biosfärkontoret har ett tjugotal besöksplatser med fågeltorn, stigar och utemuseer. Naturum Vattenriket är kronan på verket med utställning, möteslokal, restaurang och ett stort programutbud. Här berättar vi om biosfärområdet och visar vägen ut i Vattenriket.

Glädjande nog ser vi goda resultat! Vid besöksplats Pulken samsas tranor, skådare och lantbrukare. Malen simmar åter i Helge å och uttern fiskar utanför naturum. I dag ses områdets våtmarker inte längre som vattensjuka utan vattenrika och som en resurs för staden Kristianstad. Ett kvitto på en ny attityd till hur vi kan använda naturens resurser!

Året som gått, 2022

2022 var året när pandemin släppte det värsta greppet om oss, för att övergå till något vi sannolikt får lära oss att leva med. Efter pandemin har tillvaron präglats av kriget i Ukraina och dystra siffror om hur det går för den biologiska mångfalden. Många mörka och tunga moln på himlen, men därför känns det också extra viktigt och roligt att få lyfta allt positivt som har hänt i Biosfärområde Kristianstads Vattenrike under året.

Verksamheten har präglats av tema havet med alltifrån utställning på naturum och en rad välbesökta programaktiviteter till håvningar vid Snickarhaken och bioblitz – en artjakt på biologiska mångfaldens dag. Östersjökompassen, som är ett nytt pedagogiskt verktyg om havets ekosystemtjänster har tagits fram, vi har arrangerat frukostmöte tillsammans med näringslivet i kommunen, gjort åtgärder för att förbättra för gädda och abborre och mycket mer.

Med WWF som huvudman driver vi tillsammans med aktörer från två andra områden, Höga Kusten och Stockholms skärgård, projektet Återskapa Östersjöns livskraft. Det är inspirerande och givande att arbeta tillsammans med andra områden! Deras kuster och avrinningsom-

råden ser helt annorlunda ut än här hos oss, men tillsammans gör vi en rad åtgärder och väcker engagemang som gör skillnad för Östersjön!

Forskning visar att vi mår bra av att vara ute i naturen och att en rik natur bidrar till ökad attraktivitet för bygden och god livskvalitet för oss som bor och verkar i området. Under pandemin har det blivit väldigt tydligt att ännu fler har fått upp ögonen för att vistas i naturen. För att lättare hitta ut har vi under året introducerat appen Naturkartan i Kristianstad och Vattenriket. Här kan du enkelt planera din utflykt. Kanske vill du promenera på Skåneleden SL6 Vattenriket, som numera sträcker sig ända upp till Lerjevallen, eller hoppa som en groda vid naturlekplatsen Grodleden vid Ekenabben som invigdes under året.

I augusti invigdes naturreservat Södra Äspet, ett viktigt område för friluftslivet och med höga naturvärden knutna till de talklädda sanddynerna. Åtta områden har tillkommit i kommunens miljövårdsfond, just för deras höga värden för rekreation och natur.

Året avslutades i glans då Vattenriket blev

nominerat till Nordiska Rådets miljöpris. 2022 var fokus naturbaserade lösningar och Vattenriket lyftes fram som Sveriges representant för priset bland de fem andra nominerade länderna. Priset vanns av Mariehamns kommun på Åland, men vilken ära att få vara nominerad! Något som däremot bar hela vägen fram var att naturum fick utmärkelsen Star Wetland Center Award som ett av de 23 bästa våtmarkscentra i världen!

Med tillförsikt ser jag fram emot 2023. Vi ses i Vattenriket!

Carina Wettemark

Carina Wettemark
Koordinator Biosfärområde Kristianstads Vattenrike
Chef Biosfärkontoret, Kommunledningskontoret
Kristianstads kommun

2022

113

skolklasser på besök
med 2520 elever

143

funna arter vid
bioblitz i havet

10 200

tranor vid Pulken
vid ett tillfälle

350

analyserade
vattenprover från
sju våtmarker

8000

meter ny
Skåneled

30

nya ambassadörer

1

nytt naturreservat

100 000

turer med Opteryx
sedan naturum
öppnade.

50,6

hektar mer mark i
kommunala
naturvårdsfonden

1,70

meter över havet
var årets högsta
vattenstånd

42

uppsatta
fladdermusholkar

Foto: Johan Hammar.

Östersjökompassen gör havets ekosystemtjänster lättare att förstå.

Foto: Johan Hammar.

Många skolklasser fick upptäcka livet under ytan med naturum Vattenriket.

En undervattensvärld tog form i naturums hörsal med hjälp av Nosabyskolans elever.

Sött och salt i Vattenriket

Bioblitz, näringslivsfrukost och utställningar. Det är några ingredienser i årets övergripande tema havet. Ett arbete som syftar till att återskapa Östersjöns livskraft. Samtidigt som det sprider kunskap och engagemang.

Havet är en angelägenhet för alla, inte minst för oss som lever och verkar längs Östersjöns kust. Under 2022 genomsytrade havet Vattenrikets verksamhet från praktiska åtgärder till aktiviteter i naturums program.

Med sitt bräckta vatten är Östersjön ett känsligt hav. Det är inte lika artrikt som västkustens saltare vatten och de arter som lever här blir inte lika stora. Även om mycket blivit bättre är övergödning fortfarande ett problem, liksom ett allt brunare vatten.

2021 blev Biosfärområde Kristianstads Vattenrike en del i WWF-projektet Återskapa Östersjöns livskraft. I projektet samarbetar WWF, Vattenriket, Stockholms skärgård och Höga kusten för en friskare havsmiljö. Projektet har en budget på 28 miljoner kronor till inventeringar, åtgärder, uppföljningar, pedagogik, information och engagemang.

Under 2022 sjösatte vi en rad åtgärder. Vi la ut risvasar och klippte gator i vassen vid Gropahålet för att gynna abborrar och gäddor i Helge å. Ålgräs planterades utanför Snickarhaken för att skapa nya barnkammare till Hanöbuktens fiskar.

Bioblitz gav kunskap och engagemang
Under tema havet riktades arbetet mot många olika målgrupper, allt från skolklasser till näringslivet. På våren tog naturums naturpedagoger emot klasser som fick håva och upptäcka livet under ytan.

På biologiska mångfaldens dag den 22 maj arrangerade vi en bioblitz vid Snickarhaken. En bioblitz är en artjakt på ett specifikt område under en begränsad tid. Experter och amatörer samarbetade för att skapa engagemang kring livet i havet och hämta in ny kunskap.

I vattenbrynet var det full aktivitet hela dagen när familjer och scouter drog på vadarbyxor och gav sig ut med håvar. Ryssjor, nät och landvad fångade in de lite större fiskarna. Dykare undersökte vattnet längre ut. Tillsammans hittade vi 143 arter.

Havet var väl synligt för alla som rörde sig i Åhus på sommaren. I hamnen visade vi femton fantastiska bilder om livet i Östersjön av naturfotograf Johan Hammar. Hans utställning Sött och salt lyfte fram de speciella livsmiljöerna från norr till söder.

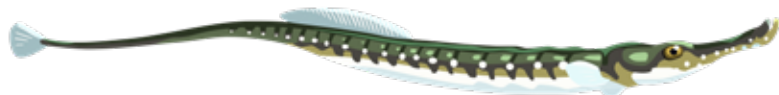
Ner under ytan

I juni flyttade havet in i hörsalen på naturum med ny utställning, pusselkuber och en plattfisk i tyg. Sommarens biosfärläger hade fokus på havet och många var med och håvade i naturums program. På höstlovet förvandlade Nosabyskolans bild- och formklasser hörsalen till en spännande undervattensvärld i papper maché.

Ekosystemtjänster kan vara svåra att förstå, men viktiga att känna till. Naturum Vattenriket tog fram ett nytt pedagogiskt verktyg för att hjälpa elever upptäcka livet i havet och förstå havets ekosystemtjänster.

Det är många aktörer som är beroende av ett livskraftigt hav. På Världshavens dag den åttonde juni bjöd biosfärkontoret in till näringslivsfrukost med havstema. Ett hållbart näringsliv och ett livskraftigt hav stod i fokus när Tina Robertsson och Nan Kjellberg, från Absolut Company och Fredrik Åsare, från Åhus hamn höll föredrag.

Koordinator Carina Wettemark berättade om biosfärkontorets arbete med åtgärder och engagemang för Östersjön. Kommunkolog Ulrika Hedlund rapporterade hur havet mår och Lisen Schulz, forskare vid Stockholm Resilience Centre, gav råd om hur näringslivet kan arbeta vidare för ett hållbart hav.

Kring Snickarhakens stenar växer fin blåstång. Tångruskorna är viktiga för märlor, räkor och fiskar. På bioblitzen i havet var det många som hjälptes åt att häva och hitta så många arter som möjligt.

Våtmarker är viktiga för fåglar och sländor

Våtmarker renar vatten, jämnar ut flöden och är livsrum för djur och växter. Vattenriket har medverkat till drygt 150 hektar våtmarker nära vattendrag som mynnar i Helge å. 2022 gjordes uppföljningar av de nya våtmarkerna.

Per Torstensson, limnolog på Biosfärkontoret, har gått igenom ett 60-tal våtmarker som anlagts i Biosfärkontorets regi. Under 2022 besökte han markägarna med råd för att våtmarkerna ska fungera ännu bättre.

Per har tittat på utlopp, dammvall, eventuell fiskförekomst, färg, skötsel och tillrinnande vatten samt hur väl våtmarken smälter in i landskapet. Agnes Ekströmer

Kemna i Årröd är en av markägarna som fick rådgivning.

Med sina flacka slänter ser Kemnagårdens våtmark ut som att den skapats av istiden. I själva verket anlades den på hösten 2019.

Idag betas våtmarken av ett 20-tal kor. Här finns insekter och lagom kort gräs att häcka i och en mängd fåglar har hittat hit; strandskata, storspov och tofsvipa.

Det var för fåglarnas och den biologiska mångfaldens skull som Agnes anlade sin våtmark. Som Krav-djurhållare blev våtmarken ytterligare ett steg i värnandet av naturen.

Hennes kor gör ett bra jobb. I många våtmarker är tät vegetation av vecketåg vanlig,

men här är den kortsnaggad. Pers skötsel-tips blir att sänka vattnet i munken för att få ner nivån i våtmarken så korna vågar sig längre ut för att beta.

I fjol undersökte Hans Cronert, biolog och tidigare naturvårdssamordnare i Vattenriket, trollsländor och fåglar i sju skapade våtmarker längs Helge å, från slätten i söder till skogsbygden i norr.

Våtmarkerna på slätten var artrikast på fåglar med upp till 31 rastande och häckande arter. Den mest spännande var årtan, en av våra minsta simänder.

Antalet arter trollsländor var mellan 13 och 16 per våtmark. Det fanns lika många i skogsbygden som på slätten, men arterna skiljde sig åt. Den blå kejsartrollsländan hittades på flera platser. Den är Skånes nyligen utsedda landskapstrollslända.

Nytt naturreservat och mer fondmark

Bland Södra Äspets trädklädda sanddyner och snirkliga stigar samsas höga naturvärden med ett rörligt friluftsliv. I augusti invigdes naturreservatet som är stort som 126 fotbollsplaner. Merparten består av tallskog på gamla sanddyner.

I sandiga naturmiljöer kring Åhus och längs kusten är naturvärdena helt beroende av att det finns god tillgång till blottad, varm sand. Här kan växternas fröer gro och insekter gräva gångar och lägga ägg. I de insektsrika miljöerna hittar många fåglar sin mat.

För några hundra år sedan fiskade man och samlade tång till åkrarna, odlade, hade betesdjur och eldade för att förbättra betet eller skapa nya åkermarker. Rörelsen och aktivitet höll landskapet öppet och sanden blottad.

Länge trodde man att dynlandskap behöver skyddas från störning och omrörning. I dag vet vi hur viktigt det är att människor trampar, cyklar och rider. Nya naturreservatet Södra Äspet välkomnar besökare att hjälpa till och röra runt i sanden.

Ett LONA-bidrag från Naturvårdsverket via Länsstyrelsen Skåne lade grunden för arbetet med reservatsbildningen av Södra Äspet. Det är Tekniska förvaltningen som förvaltar området genom naturvårdsförvaltare Pyret Ovesson.

Åtta nya områden för naturvård och rekreation

Under året växte kommunens naturvårdsfond med åtta nya områden. Dessa områden ska skötas för att bevara och utveckla natur- och rekreationsvärden.

Kristianstads kommun har ett unikt sätt att säkerställa värdefulla marker för naturvård och rekreation. Naturvårdsfonden bildades för 22 år sedan. Då flyttades 1500 ha

kommunägd mark från markreserven till naturvårdsfonden. Fondmarkerna sköts av kommunens naturvårdsförvaltare.

Biosfärkontoret tog initiativ till en revivering. Under året klubbades åtta nya områdena. Naturvärden, geografisk spridning, variation och möjlighet till rekreation var några vägledande faktorer. De nya områdena finns i Everöd, Färlöv, Horna, Mansdala, Oppmanna, Tollarp, Östra Sönnarslöv och Lerjevallen.

När Örjan Fritz inventerade Södra Äspet hittade han flera arter myrmecoler.

Kommunalrådet Pierre Månsson och Biosfärkontorets ekolog Dan Gerell invigde naturreservatet Södra Äspet.

Internationella erkännanden för Vattenriket och naturum

Biosfärområde Kristianstads Vattenrike nominerades till Nordiska rådets miljöpris. Samtidigt fick naturum Vattenriket utmärkelsen Star Wetland Center Award.

Fokus för Nordiska rådets miljöpris 2022 var naturbaserade lösningar. Det är lösningar som förstärker miljön och den biologiska mångfalden samtidigt som de skapar socialt, kulturellt och ekonomiskt värde.

Nordiska rådet lyfte fram Vattenriket som en av sex nominerade verksamheter. De uppmärksammade områdets arbete med våtmarkers ekosystemtjänster för att minska översvämning, torka och övergödning samt öka kunskapen om naturbaserade lösningar.

Nomineringen placerade Vattenriket i fint sällskap av projekt som utplantering av ålgräs i Danmark och återetablering av dränerade våtmarker på Island. Biosfärkoordinator Carina Wettemark bjöds in till prisutdelningen i Helsingfors. Där fick hon presentera Vattenrikets arbete i Finlands riksdagshus och vara med när miljöpriset delades ut till Mariehamn på Åland.

Naturum Vattenriket fick en fin utmärkelse

På hösten fick naturum Vattenriket utmärkelsen Star Wetland Center Award som ett av världens 23 bästa besökscenter för våtmarker. Det är ett nytt pris för att visa på bästa praxis inom ekoturism, kommunikation och utbildning kring våtmarker och vatten.

Bakom utmärkelsen står nätverket Wetland Link International, WLI, för personal och volontärer vid 300 våtmarkscenter i världen. Chris Rostron, chef på WLI, lyfte fram naturums arkitektur, läge, tillgänglighet, hemsida och aktiviteter för flyktingar och ambassadörer.

Nomineringen och utmärkelsen visar att Vattenrikets arbete för att öka kunskapen om våtmarker och ändra attityden från vattensjukt till vattenrikt är både viktigt och uppskattat.

Vattenriket var Sveriges kandidat till Nordiska rådets miljöpris 2022!

Carina Wettemark talade i Finlands riksdagshus.

Nordiska rådet tog fram en fin film om vårt biosfärområde.

Naturumträffen i Abisko samlade naturum från hela Sverige.

Biosfärkontorets ekolog Dan Gerell berättade om Vattenrikets sandmarker.

Koordinatorerna från alla biosfärområden i Sverige fick uppleva Vattenriket från vattnet.

Unescos skolnätverk träffades i Biosfärområde Nordhordland i Norge.

Naturums pedagog Sam Peterson har låtit hundratals besökare upptäcka livet i havet med vadarbyxor, håvar och nyfikenhet.

Östersjökompassen är ett pedagogiskt verktyg som tagits fram av naturum Vattenrikets pedagoger. Den väckte stort intresse hos besökande grupper under året.

Kunskapsutbyte i flera nätverk

När pandemirestriktionerna lyftes blev det återigen möjligt att resa på nätverksträffar och ta emot intresserade. En lång rad besök och internationella samarbeten följde.

Koordinatorsträff. I två dagar samlades koordinatörer från landets sju biosfärområden, kandidatområdet och kommittén för svenska Biosfärprogrammet i Vattenriket. Workshoppar och information varvades med en tur ut på Helge å längs strandängar och våtmarker till artrika sandmarker och besöksplats Äspet. Längs vägen berättade personalen om insatserna för att bevara och utveckla landskapets höga naturvärden.

Besök från Norge. Deltagare från biosfärområdet Nordhordland, norska Unesco, universitetet i Bergen och Alve kommun hälsade på för att inspireras av Vattenrikets arbete med pedagogik, kommunikation, ekosystemtjänster och samarbete med forskare och markägare. Ett par veckor senare åkte naturums pedagog till Nordhordland i Norge för att delta i en träff för Unescos skolnätverk.

Återskapa Östersjöns livskraft. Våtmarker för att minska näringsläckage, ålgräsängar där fiskar hittar skydd och mat, lekområden för gäddor och det pedagogiska redskapet Östersjökompassen. Det var några konkreta resultat som kollegorna i Stockholms skärgård och Höga kusten i projektet Återskapa Östersjöns livskraft fick se när de besökte Vattenriket.

Konferens med nätverket EuroMab. EuroMab är ett nätverk för utbyte av goda idéer. Årets konferensen hölls i Biosfärenpark Nockberge i Österrike. Vattenriket var med bland biosfärområdena i 27 länder som träffades för att ta fram lokala lösningar på globala utmaningar.

Naturumträff i norr. Varje år träffas Sveriges naturum för att utbyta erfarenheter. Årets träff hölls på naturum Abisko längst upp i norr och hade fokus på klimatförändringar.

Samarbete runt Östersjön. I tre dagar träffades deltagare från nio biosfärområden runt Östersjön i sydöstra Rügen. Syftet var att workshoppa om en EU-ansökan för fortsatt samarbete för bättre vattenkvalitet och ökad biologisk mångfald i Östersjön i nätverket Biosphere for Baltic.

Workshop om ansökan för fortsatt samarbete med biosfärområdena runt Östersjön.

Biosfärenpark Nockberge i Österrike

Året som gått

Holkar för Vattenrikets fladdermöss

Under året startade LONA-projektet Fladdermöss i Vattenriket. Det är ett projekt som går ut på att sprida kunskap om fladdermöss till allmänheten med fältvandringar och rådgivningar om hur man kan gynna fladdermöss på sin egen mark.

Under året hölls vandringar för att inspirera både barn och vuxna att lyfta blicken mot natthimlen och lära sig om mörkrets jägare.

Fladdermusholkar sattes upp i Horna Fure och på februarilövet fick besökare på naturum Vattenriket vara med och snickra egna fladdermusholkar. Genom att sprida kunskap om fladdermöss och deras roll i ekosystemet hjälper vi människor att komma närmare naturen och få rikare naturupplevelser.

Tranfesten vid Pulken tillbaka efter pandemin

Efter två års restriktioner kunde tranornas "Bed & Breakfast" slå upp dörrarna på vid gavel för både tranor och besökare. Den 21 mars började Länsstyrelsen mata för att förbygga skador på vårbruket. För första gången blev det fyra matningar per dag. Totalt kördes 66,7 ton mat ut. Som mest räknade Nordöstra Skånes fågelklubb 10 200 tranor.

Tranvårdar tog emot besökare i fågeltornet i ett samarbete med Nordöstra Skånes fågelklubb, Naturskyddsföreningen och Vattenrikets vänner. På trankalaset den 27 mars var det gott om tranor och besökare. Naturvägledaren berättade om tranorna och en ukrainsk tolk översatte. Naturum tog emot 220 elever och en fullsatt tranbuss avslutade säsongen med totalt 10 942 besökare.

Även i år gick det att uppleva tranorna via livesändningar på Facebook och en ny tran-kamera visade rörlig bild för första gången. 21 200 personer tittade via kameran som sponsrades av Vattenrikets vänner.

Sand och stigar inspirerade Sånaskolans nya konstverk

Sånaskolans namn kommer från det omgivande landskapet. Ett nytt konstverk lyfte fram de unika sandiga markerna. *Kullarna (Rymd för tanke Handling av mark)* är ett jordkonstverk inspirerat av Gropahålets sanddyner och Sånarnas stigar.

Inspirationen till Kullarnas form hämtade konstnären Pia Sandström från Gropahålets dynlandskap och stigarna på naturreservat Sånarna. Verket är så kallad land art, det första i Kristianstads kommun. Det är utmejslade i sand och kalkrik jord från platsen. I jorden finns en naturlig fröbank som kommer till ytan när barnen rör sig över kullarna.

Konstverket inviges den 9 juni. På sikt blir det täckt av blommande sandväxter med ljuvlig doft. I takt med att marken återgår till sandmark kan backtimjan, blåeld och sandvita få fäste och göra stor nytta för den biologiska mångfalden.

Grodleken lockade till rörelse och nyfikenhet

Hoppa som en groda. Kryp som en larv. Trumma som en hackspett. Nya naturlekstigen Grodleken lockar fram lusten att röra sig och lära om Ekenabbens spännande djur. Grodleken är en del i LONA-projektet Tre bubblare längs Skåneleden SL6 Vattenriket, ett projekt som ska göra det lättare för barn att uppleva tätortsnära natur och kultur.

Grodleken är en slinga med fem stationer med olika aktiviteter. Vid starten välkomnar en groda av ek och längre fram gömmer sig fåglar av trä i alsumpskogen. Fredagen den 3 juni invigdes Grodleken. Barn från Sim- och Naturförskolan Sally var med, liksom kommunalrådet Pierre Månsson. Alla som hade lust fick hoppa som grodor, krypa som larver, jaga som fladdermöss, trumma som hackspettar och spana som sparvhökar. Till fika blev det bakelser i formen av små grodor.

Året som gått

Världsmiljödagen firades med utställning om havet

Femton stora fotografier om livet i Östersjön. Över och under ytan. Från norr till söder. Från sött till salt. Under sommaren visades utställningen Östersjön – från sött till salt av fotografen och biologen Johan Hammar i parken intill Aosehus i Åhus.

Hur vi behandlar vattendrag, våtmarker, sjöar, skogar och andra ekosystem på land påverkar Östersjöns status. Genom samarbete, långsiktigt och målmedvetet arbete, kloka beslut och åtgärder på land och till havs kan Östersjön återhämta sig. Biosfärområde Kristianstads Vattenrike arbetar sedan flera år med att återskapa våtmarker och restaurera vattendrag. Samtidigt sker arbete med att öka allmänhetens kunskap och engagemang.

Sommarens fotoutställning var ett tillfälle att lyfta fram havets värden för både turister och kommuninvånare. Den öppnade på Världsmiljödagen den femte juni med bidrag från Naturvårdsverket och WWF-projektet Återskapa Östersjöns livskraft.

Mötesplats biosfär gav nya uppslag till forskning

I tre dagar samlades ett 100-tal forskare, beslutsfattare, finansiärer, studenter och andra samhällsaktörer för att utforska hur biosfärområden kan fungera som lokala arenor för forskning och innovation för att nå FN:s globala hållbarhetsmål. Konferensen genomfördes samtidigt och gemensamt i Umeå och på naturum Vattenriket. En rad spännande föredrag och speedtalks speglade områden där forskning pågår och där det finns behov av mer kunskap.

Exkursjonen i Vattenriket och Storkriket visade exempel på biosfäriskt arbete och forskning. Rundabordssamtal gav uppslag till hur forskning och innovation kan bidra till förändringen mot ett hållbart samhälle. I sitt tal betonade Unescos biträdande generaldirektör Shamila Nair-Bedouelle biosfärområdenas betydelse för att öka förståelsen för biologisk mångfald och ekosystemtjänster, hitta naturbaserade lösningar och återskapa ekosystem. Hon uppmanade lärosätena att fördjupa samarbetet med biosfärområdena.

Skåneleden SL6 Vattenriket nådde fram till Lerjevallen

I somras kom den populära vandringsleden Skåneleden tillbaka till Lerjevallen. Samtidigt fick området en ny lägerplats. Leden och lägerplatsen är resultatet av ett samarbete mellan flera organisationer som arbetar med friluftslivet. Lerjevallen är ett populärt friluftsområde och det fanns redan en viss infrastruktur på plats. Med Skåneledens återkomst förstärktes området med en helt ny lägerplats söder om sjön vid foten av den före detta slalombacken.

Den nya lägerplatsen har två nya vindsydd, grillplats och vedbod och gör att fler kan komma ut och njuta av naturen i Lerjevallens fina friluftsområde. I och med lägerplatsen är Skåneleden SL6 Vattenriket klar i kommunens norra del. Projektet fortsätter och leden ska vara klar 2023. Då kommer det att finnas vandringsled från Lerjevallen i norr till Drakamöllan i söder.

Hitta ut i naturen med Naturkartan

I ett samarbete gick Biosfärkontoret och Kultur- och fritidsförvaltningen med i Naturkartan. Tillsammans byggde vi upp informationen om leder, besöksplatser och grillplatser. Naturkartan är en digital guide över friluftslivet, som gör det lätt att hitta alla naturområden, leder och friluftsanordningar. Här kan besökaren enkelt planera sin utflykt till friluftsområden, besöksplatser, badplatser och andra gröna och blå besöksmål.

Information och tips om Vattenriket finns samlat i en egen guide i appen. Naturkartan är ett fint komplement till det material som redan finns för att hitta ut i Vattenriket. Naturkartan är både en app och en webbplats med information om markerade leder, parkeringar, toaletter, badplatser och mer som är värt att veta för dig som rör dig i naturen. Besökaren ser sin position och kan lätt följa leder och stigar, bli medlem samt kommentera och interagera med andra användare.

<https://www.naturkartan.se/sv/vattenriket>

Utemuseum Årummet brann ner till grunden

Sedan invigningen i maj 2019 har Utemuseum Årummet blivit ett populärt besöksmål. Omkring 150 000 personer har vandrat ut på spången genom vass och vide till gömslet med vy över naturumsjöns alla växter och djur.

I höstas brann Utemuseum Årummet ner till grunden. Det bestämdes snabbt att det skulle byggas upp igen. Redan i slutet på året påbörjades saneringen.

Om allt går som det ska kan utemuseet öppna igen framåt sommaren 2023. Utseende och funktion kommer att behållas med några små förbättringar. Planen är att öka ytan öka på spången utanför gömslet. Vi kommer också att se över möjligheten att stå upp och titta ut ifrån gömslet.

Studieresa till Danmark om urlakning av järn och aluminium

Arbetet med att minska effekten av urlakning från invallningar på torvjordar tog ett kliv framåt genom ett studiebesök till Danmark.

Vid sommaröversvämningen 2007 uppmärksammades järnavlagringar på strandängarna kring Helge å och vid Hammarsjön. Vegetationen var missfärgad och gräset växte sämre. Situationen blev inte bättre. 2016 fick Länsstyrelsen i Skåne i samarbete med Kristianstad Vattenrike medel från Naturvårdsverket för att studera omfattning och effekter av järn- och aluminiumurlakning vid invallningar, bland annat intill Helge å. Resultaten visade på alarmerande höga halter av järn och aluminium i närheten av Fredriksdalsviken. Att göra våtmark av den invallade åkermarken och låta marken stå under vatten är en metod för att få bort utfällningar av järn och aluminium. Ett annat sätt, som används i Danmark, är att anlägga sedimentationsdammar så att ämnena avsätts innan de når ån.

Bete på Horna sandar för ett öppnare landskap

Ett öppnare landskap skapades på Horna Sandar norr om Åhus. Här ska sand- och solälskande svampar, blommor och insekter trivas. Under vintern fick tallar och buskar lämna plats för ett trettiotal sandblottor och 300 meter slänt, så kallat bihak, i hästhagen i norra delen av naturreservatet.

Området rymmer en stor artrikedom. Nu blir det hem åt fler när backtimjan, axveronika och sandnejlika breder ut sig. Förhoppningsvis flyttar även hedblomster, tofsäxing och sandtimotej in. Dessa växter kommer i sin tur att locka fjärilar och vildbin till området.

Pengarna kommer från ett regeringsuppdrag om att skydda vilda pollinerare där Länsstyrelsen Skåne fördelat 243 600 kronor till Biosfärområde Kristianstads Vattenrike. När snön föll blev det ett sent kosläpp med ett gäng fyrbenta naturvårdare.

Biosfärområde Kristianstads Vattenrike
- bra för natur och människa

Läs mer och se kontaktuppgifter på hemsidan
vattenriket.kristianstad.se